

VADELİ MEVDUAT HESAPLARININ VE BANKA KREDİLERİNİN DEĞERLEMESİ İLE STOPAJ MAHSUBU SORUNU

I- GİRİŞ :

Vergi mevzuatımızın yeniden yapılandırılması sürecinde yapılan kapsamlı değişikliklerin önemli bir aşamasını oluşturan ve büyük bir kısmı vergi mevzuatı değişikliğine ait hükümler içeren "5228 Sayılı Bazı Kanunlarda ve 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" 31.07.2004 tarih ve 25539 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Bu yazımızın konusunu da 5228 Sayılı Kanunla, vadeli mevduat hesapları ile banka kredilerinin değerlemesinde yapılan değişikliklere ilişkin açıklamalar oluşturacaktır.

II- VADELİ MEVDUAT HESAPLARININ DEĞERLEMESİ :

5228 Sayılı Kanununun 59 uncu maddesinin 1/b bent hükmü ile VUK'nun 281 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlenir." ibaresi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlenir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır."

Yapılan bu düzenleme ile yıllardır tartışılan gelen bir konu daha açıklığa kavuşmuş olmaktadır. Bilindiği üzere daha önce 67 seri no'lu KVK Genel Tebliği'nin¹ 7. bölümü ile; mevduat hesaplarıyla ilgili olarak bankalar tarafından değerlendirme günü itibariyle gider tahakkuku yapılarak kurum kazancından indirilen faiz tutarlarının mevduat sahipleri tarafından da değerlendirme günü itibariyle gelir tahakkuku yapılarak kurum kazancına dahil edilmesi yönündeki düzenleme Danıştay tarafından iptal edilmiş bulunmaktaydı.² Bu iptal kararından sonra mükellefler eskiden olduğu gibi mükellefler vadeleri dolmamış olan mevduat hesaplarına değerlendirme yapmak suretiyle faiz hesaplamamakta idiler.

Bu nedenle doğan boşluk sonrasında, bankalarca gider yazılan bir tutarın işlemin diğer tarafı olan mevduat sahiplerince aynı dönemde gelir yazılmaması nedeniyle Hazine açısından vergi gelirleri itibariyle dönem kayması olmaktadır. 5228 Sayılı Kanununun 59 uncu maddesi ile yapılan düzenleme sonrasında bahse konu sakınca giderilmiş olmaktadır. Bundan böyle ticari işletmelerinin aktifine kayıtlı mevduat hesapları bulunan mükellefler, bu hesapları dolayısıyla vadesinde elde edecekleri faiz gelirinden değerlendirme gününe kadar oluşan kıst döneme ait kısmı ilgili oldukları dönemde gelir yazmak suretiyle kurum kazançlarına dahil edeceklerdir. Bu değişiklik 01.01.2004 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 31 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Örneğin; (X) Limited Şirketi'nin, 01.07.2004 tarihinde açtırmış olduğu 1 yıl vadeli mevduat hesabı dolayısıyla vade tarihi olan 01.07.2005 tarihinde 120 milyar lira faiz geliri elde ettiği bir durumda söz konusu kazancın tamamı eskiden olduğu gibi 2005 yılı kurum kazancının tespitinde değil, toplam faiz gelirininin 01.07.2004 – 31.12.2004 tarihleri arasında kalan altı aylık kıst döneme isabet eden kısmı olan 60 milyar lira 2004 yılı kurum kazancının hesabında, 01.01.2005 – 30.06.2005 tarihleri arasında kalan altı aylık kıst döneme isabet

¹ 67 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği 6 Şubat 2000 tarih ve 23956 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

² Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 12.10.2001 tarih ve Esas: 2001/172, Karar 2001/311 sayılı kararı.

eden kısmı olan 60 milyar lira 2005 yılı kurum kazancının hesabında gelir olarak dikkate alınacaktır.

Ticari işletmeler aktifine kayıtlı repo hesapları için de aynı şekilde işlem yapacaklardır. Madde metninde özel finans kurumlarında bulunan mevduat hesaplarının değerlendirme günü itibariyle işlemiş olan faizlerinin (kar payları) ise ne şekilde hesaplanacağına dair bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu uygulama ticari işletmelerin aktifine kayıtlı vadeli mevduat hesaplarının değerlemesine ilişkin olup, Gelir Vergisi Kanunu'nun "Menkul Sermaye İratları" başlıklı 75 inci maddesinin 7,12 ve 14 üncü bentleri kapsamında gerçek kişilerin şahsi sermayeleri dolayısıyla elde ettikleri faiz gelirlerini kapsamamaktadır. Dolayısıyla gerçek kişiler Gelir Vergisi Kanunu'nun "Menkul Sermaye İratları" başlıklı 75 inci maddesinin 7,12 ve 14. bentleri kapsamında elde ettikleri; mevduat faizleri, özel finans kurumlarından elde edilen kar payları ve repo kazançları eskiden olduğu gibi vadesinde elde edilmiş sayılacak kıst getiri hesabı yapılmayacaktır.

III. BANKA KREDİLERİNİN DEĞERLEMESİ :

5228 Sayılı Kanununun 59 uncu maddesinin 1/c bendi hükmü ile VUK'nun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir." ibaresi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır."

5228 Sayılı Kanununun 59 uncu maddesinin 1/c bent hükmü ile VUK'nun 285 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle de, aynı maddenin 1/b bent hükmü ile VUK'nun 281 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan ve önceki bölümde açıkladığımız değişikliğe paralel olarak yıllardır tartışılan diğer bir konu daha açıklığa kavuşmuş olmaktadır.

Yapılan düzenleme ile, bankalar tarafından kullanılan kredilere yürütülen faizlerin değerlendirme günü itibariyle krediyi veren bankalar tarafından gelir, krediyi kullanan mükellefler tarafından da gider olarak kaydedilebileceği hususuna açıklık kazandırılmıştır. Bu şekilde işleme taraf olan mükelleflerden birisi için gider oluşturan unsurun, diğer mükellef içinde gelir oluşturması kuralına uygun hükümler getirilmiş olmaktadır.

Bundan böyle finansman ihtiyaçlarını banka kredisi kullanmak suretiyle karşılayan mükellefler, banka kredisi borçları nedeniyle değerlendirme gününe kadar oluşan kıst döneme ait tahakkuk etmiş ancak ödememiş buldukları faizleri de gider olarak kurum kazancından indirebileceklerdir. Bu değişiklik 31 Temmuz 2004 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Örneğin; (X) Limited Şirketi'nin, 01.07.2004 tarihinde almış olduğu 1 yıl vadeli banka kredisi dolayısıyla vade tarihi olan 01.07.2005 tarihinde defaten 120 milyar lira faiz ödemesinde bulunacağı bir durumda, söz konusu faiz giderinin tamamı 2005 yılı kurum kazancının tespitinde değil, toplam faiz giderinin 01.07.2004 – 31.12.2004 tarihleri arasında kalan altı aylık kıst döneme isabet eden kısmı olan 60 milyar lira 2004 yılı kurum kazancının hesabında, 01.01.2005 – 30.06.2005 tarihleri arasında kalan altı aylık kıst döneme isabet eden kısmı olan 60 milyar lira 2005 yılı kurum kazancının hesabında gider olarak dikkate alınacaktır.

IV- VADELİ MEVDUATLARIN İŞLEMİŞ FAİZLERİNE İSABET EDEN STOPAJLARIN MAHSUBU :

Önceki bölümlerde yaptığımız açıklamalar çerçevesinde, 5228 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında; ticari işletmelerinin aktifine kayıtlı mevduat hesapları bulunan mükelleflerin, bu hesapları dolayısıyla vadesinde elde edecekleri faiz gelirinden değerlendirme gününe kadar oluşan kıst döneme ait kısmı ilgili oldukları dönemde gelir yazmak suretiyle kurum kazançlarına dahil etmeleri yasal bir zorunluluk halini almış olmaktadır.

Diğer taraftan **Gelir Vergisi Kanunu'nun "Vergi Tevkifatının Mahsubu"** başlıklı 121. maddesinde ; "Yıllık beyannamede gösterilen gelire dahil kazanç ve iratlardan bu kanuna göre kesilmiş bulunan vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisi'nden mahsup edilir. Mahsubu yapılan miktar Gelir Vergisi'nden fazla olduğu takdirde aradaki fark vergi dairesince mükellefe bildirilir ve mükellefin tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde müracaatı üzerine kendisine red ve iade olunur." hükmü yer almaktadır.

Bu noktada ortaya çıkan sorun ise; ticari işletmelerinin aktifine kayıtlı mevduat hesapları bulunan mükelleflerin, bu hesapları dolayısıyla vadesinde elde edecekleri faiz gelirinden değerlendirme gününe kadar oluşan kıst döneme ait kısmı ilgili oldukları dönemde gelir yazmak suretiyle kurum kazançlarına dahil edeceklerinden hareketle, bu kazançlar üzerinden vadesinde bankaca kesilecek olan gelir vergisi stopajlarının hangi esaslar çerçevesinde mahsuba konu edileceğidir. Bir başka deyişle kesilen vergilerin tamamı eskiden olduğu gibi vade tarihinin rastladığı yıla ilişkin beyannamede mi mahsup edilecek, yoksa değerlendirme günü itibariyle işlemiş bulunan kıst dönem faizlere isabet eden stopaj hesaplanarak bu tutar, kıst faiz gelirinin beyan edildiği dönemde mahsup edilebilecektir.

Aynı sorun daha önce 67 seri no'lu KVK Genel Tebliği ile mevduat hesaplarıyla ilgili olarak bankalar tarafından değerlendirme günü itibariyle gider tahakkuku yapılarak kurum kazancından indirilen faiz tutarlarının mevduat sahipleri tarafından da değerlendirme günü itibariyle gelir tahakkuku yapılarak kurum kazancına dahil edilmesi yönündeki düzenleme sonrasında da çıkmış, Maliye Bakanlığı ise bu sorunu yayınlamış olduğu bir iç genelge açıklığa kavuşturmuştur.

Konuya ilişkin olarak Maliye Bakanlığı'nca yayınlanan 2000/2 seri no'lu Kurumlar Vergisi İç Genelgesinde³ konuya ilişkin olarak yapılan açıklamalar aynen aşağıdaki gibidir.

"5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 44'üncü maddesinde, beyannamede gösterilen kazançlardan bu Kanuna ve Gelir Vergisi Kanununa göre tevkifan kesilmiş olan vergilerin beyanname üzerinden hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, vadesi değerlendirme gününden sonra olan repo ve ters repo işlemleri ile vadeli mevduat hesaplarına ilişkin olarak, değerlendirme gününe kadar tahakkuk eden ve ticari kazancın tespitinde gelir olarak dikkate alınan faiz tutarları üzerinden, ilgili dönem beyannamesinin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar tevkif edilmiş olan verginin, beyannameye ithal edilen gelire isabet eden kısmı hesaplanan vergiden mahsup edilecektir."

Kanaatimizce yukarıda yer alan genelgede yapılan açıklamalar mevcut durum içinde aynen geçerli olacaktır. Buna göre; vadesi değerlendirme gününden (31 Aralık 2004) sonra, ancak beyanname verme tarihinden önce dolan mevduat hesaplarında kıst olarak hesaplanıp gelir yazılan işlemiş faizlere isabet eden gelir vergisi stopajı mahsuba konu

³ 2000/2 seri no'lu Kurumlar Vergisi İç Genelgesi 28.04.2000 tarih ve B.07.0.GEL.0.49/4938-68/ 20134 sayılıdır.

edilebilecektir. Vadesi beyanname verme süresinden sonra (Gelir Vergisinde izleyen yıl 15 Mart, Kurumlar Vergisinde izleyen yıl 15 Nisan) dolan mevduat hesaplarında ise stopajın tamamı faiz ödemesinin yapıldığı yıla ilişkin gelir veya kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan vergilerden yapılacaktır.

Örneğin; (X) Limited Şirketi vadesi 31.03.2005 tarihinde dolan 6 ay vadeli mevduat hesabından 300 milyar lira brüt faiz geliri elde etmiş bankaca faiz ödemesi sırasında 48 milyar lira gelir vergisi tevkifatı yapılmıştır. Söz konusu faiz gelirinin 01.10.2004 – 31.12.2004 tarihleri arasında kalan üç aylık kıst döneme isabet eden kısmı olan 150 milyar lira 2004 yılı kurum kazancının hesabında, 01.01.2005 – 31.03.2005 tarihleri arasında kalan üç aylık kıst döneme isabet eden kısmı olan 150 milyar lira ise 2005 yılı kurum kazancının hesabında gelir olarak dikkate alınacaktır. Aynı şekilde bankaca faiz ödemesi sırasında yapılan 48 milyar lira gelir vergisi tevkifatının 01.10.2004 – 31.12.2004 tarihleri arasında kalan üç aylık kıst döneme isabet eden kısmı olan 24 milyar lira 2004 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde, 01.01.2005 – 31.03.2005 tarihleri arasında kalan üç aylık kıst döneme isabet eden kısmı olan 24 milyar lira ise 2005 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecektir.

Aynı örnekte mevduat hesabının vadesinin 15 Nisan 2005 tarihinden sonraki bir tarihte dolacağı, dolayısıyla gelir vergisi stopajının da bu tarihten sonra yapıldığı bir durumda ise yapılan stopajın tamamı 2005 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde hesaplanan kurumlar vergisinden mahsup edilebilecek, 2004 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde ise bu gerekçe ile herhangi bir mahsup yapılmayacaktır.

V- SONUÇ :

31.07.2004 tarih ve 25539 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5228 Sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında vadeli mevduat hesapları ile banka kredileri dönem sonunda, değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınacaktır. Bu kapsamda yazımızda yapmış olduğumuz açıklamalar aynen geçici vergi dönemleri itibarıyla de geçerli olacaktır.

Diğer taraftan, kanaatimizce vadesi değerlendirme gününden sonra olan repo ve ters repo işlemleri ile vadeli mevduat hesaplarına ilişkin olarak, değerlendirme gününe kadar tahakkuk eden ve ticari kazancın tespitinde gelir olarak dikkate alınan faiz tutarları üzerinden, ilgili dönem beyannamesinin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar tevkif edilmiş olan verginin, beyannameye ithal edilen gelire isabet eden kısmı hesaplanan vergiden mahsup edilecektir. Ancak bu hususun mutlaka Maliye Bakanlığı’nca yayınlanacak bir genel tebliğ ile açıklığa kavuşturulması gerekecektir.

**ADRES : Gelirler Kontrolörleri
Ankara Grup Başkanlığı
Adakale Sokak No: 20
Yenişehir-ANKARA**

**A. Murat YILDIZ
Gelirler Başkontrolörü**

**TELEFON : 0.533.811 39 69
FAX : 0.312.431 77 30**

E-MAİL : murat.yildiz@gelkont.gov.tr